

Historiallinen tausta

- 1847 Mäntsälän kirjaston perusti rovasti Abraham Ehnroos vuonna 1847 avaamalla kunta-laisten käyttöön oman kirjakokoelmansa. Mäntsälän kirjasto on yksi Suomen vanhimpia kunnankirjastoja.
- 1929 Toiminta varsinaisena kunnankirjastona alkaa 25 m² tiloissa, Säästöpankin talossa.
- 1929-1946 Perustetaan 6 piirikirjastoa eli sivukirjastoa, Ohkolaan jo 1931, Nummisiin 1932 ja viimeimpänä Saarelle 1946
- 1961 Kirjastotalo (119 m²) Kirkonkylän koulun vieressä otettiin käyttöön.
- 1971 Mäntsälän ensimmäinen kirjastoauto aloitti toimintansa.
- 1980-luku Kirjastolla on pääkirjasto (191,5 m²) ja nuorisokirjasto (240 m²) kirkonkylässä, kolme sivukirjastoa ja kirjastoauto. Tilat ovat kunnan väestömäärään (n. 11600) nähden aivan liian pienet.
- 1989 Laaditaan Mäntsälän kirjastotalon toteuttamishjelma, jota ei koskaan toteutettu. Ohjelma hyväksyttiin kunnanhallituksessa ja kouluhallituksessa. Silloin suunniteltiin hyötypinta-alaltaan 1284 m² kirjastotilan rakentamista. Väkiluku kunnassa oli n. 13 500.
- 1992 Seurojentalo aiotaan muuttaa kirjastoksi. Opetusministeriö myöntää kunnalle rakentamisluvan ja valtionosuuden hankkeen toteuttamiseksi. Kunnanvaltuusto kuitenkin päättää, että hanketta ei toteuteta, vaan selvitetään mahdollisuus muuttaa Monitoimitalon nuorisotilat kirjastoksi.
- 1993 Mäntsälän kirjasto siirtyy *väliaikaisesti* Monitoimitalolle nuorisotiloihin (899m²), joissa toimimme edelleen.
- 2002 Kirjasto on suunniteltu Apposen kiinteistöön ja hanke on hyväksytty Opetusministeriön rahoitussuunnitelmaan vuodelle 2006. Valtionosuutta olisi tulossa yli miljoona euroa.
- 2004 Kirjastohanke muuttuu uudisrakentamiseksi, joka suunnitellaan toteutettavaksi vuosina 2007-2008.
- 2008 Kirjaston uudisrakennushanke poistetaan kunnan suunnitelmista.
- 2010 Nykyisiä kirjastotiloja remontoidaan ja järjestystä uusitaan.
- 2014 Remontoidaan kirjaston alakerrassa kirjastoauton varastotila ja yläkerrassa lehtilukusalia. Luovutaan Kirkonkylän koulun lähellä, entisen pääkirjaston alakerrassa sijainneesta kirjaston aineistovarastosta.
- 2018 Kansallisesti toteutettavassa kirjastokyselyssä kirjaston tilat saavat asiakkailta murskaarviot. Kirjaston palautelaitteen keräämä aineisto tukee kyselyn tulosta.

Nykytilanne

Kirjaston pinta-ala on 730 m², joka sisältää myös alakerran henkilökunnan työtilat.

- Pinta-alasuositus on 1000m² / 10 000 asukasta (OKM 2010)

Olemme toimineet nuorisotiloiksi tarkoitetuissa tiloissa väliaikaisesti vuodesta 1993.

Mäntsälän kirjasto oli vuoden 2018 kansallisten kirjastotilastojen mukaan kunnan asukaslukuun suhteutettuna Suomen pienin kirjasto.

Tilojen pienuus ja siitä seuraavat vaikutukset toimintaan näkyvät suoraan kirjaston käyttöasteessa ja lainauksessa. Vertailtavuuden vuoksi taulukossa on Sipoon kirjaston vastaavat tunnusluvut.

	Mäntsälä 1999	Sipoo 1999	Mäntsälä 2009	Sipoo 2009	Mäntsälä 2018	Sipoo 2018
Kunnan asukasluku	15 986	16 687	19 432	17 840	20 803	20 310
Kokoelmat / Asukasluku	6,81	5,31	4,80	6,93	3,41	5,48
Fyysiset käynnit / Asukasluku	12,73	6,07	8,86	8,30	4,43	7,82
Kokonaislainaus / Asukasluku	18,88	9,96	12,66	13,88	10,18	12,50
Lainaaaja / Asukasluku %	46,5 % (7431)	35,5 % (5 920)	38,1 % (7410)	36,1 % (6 437)	24,7 % (5135)	34,9 % (7 087)
Lainautusten määrä	301 875	166 144	246 085	247 531	211 848	253 965

(tilastot.kirjastot.fi)

Kuntalaisilla on Mäntsälässä kirjaston tilanahtauden vuoksi n. 30-50% pienempi aineistokokoelma käytössään kuin samankokoisissa muissa kunnissa.

- Vaikka aineistomäärärahoja kasvatettaisiin, emme pystyisi hankkimaan lisää aineistoa, koska se ei mahdu minnekään.
- Vanhentunutta, huonokuntoista ja vähän lainattua aineistoa poistetaan vuosittain suurinpiirtein saman verran kun uutta hankitaan. Suurempiin poistomääriin pyrkiminen laskisi edelleen kokoelman laatua ja syvyyttä.

Asiakaspalautetta kerätään jatkuvasti. Palaute sisältää runsaasti kritiikkiä tiloja ja tilanahtautta kohtaan.

Turvallisuus kirjastotiloissa: Tilojen valvonta on hankalaa sokkeloisuuden vuoksi, poistumisreitit hätätilanteessa eivät ole suunnitellut kirjastoa ajatellen.

Kirjaston sisäänkäynnin ovi on rakentamisvuodelta ja siinä on automaattinen avausmekanismi, joka vikaantuu lähes viikoittain. Oven uusimista pyydettiin omatoimikirjaston käyttöönoton yhteydessä 2017, jolloin tilapalveluista vastattiin, että ovi uusitaan vasta monitoimitalon peruskorjauksen yhteydessä. Ovi on vaarallinen arvaamattoman toimintansa vuoksi ja soveltuu huonosti omatoimiajan käyttöön.

Kirjaston ilmastointi ei sovellu tilaan, kesällä kirjastossa on kuuma ja talvella kylmä. Helteillä asiakkaat kääntyvät ovella, koska kirjastossa on kuumempi kuin ulkona. Kuumassa tilassa oleskelu voi olla esim. ikäihmisille tai sairastaville haitallista. Kirjaston henkilökunnalle työskentely kesähelteillä on kuormittavaa.

Suuria puutteita esteettömyydessä.

Lastenalue niin pieni ja ahdas, ettei sinne mahdu esim. lastenrattaila lainkaan.

Nuorisolle ei ole omaa aluetta.

Kirjasto on kokonaisuutena vaikea hahmotettava asiakkaille.

Hiljaisena luku- ja työskentelytilana toimiva 34 m² Ehnroos-huone on myös näyttelytila, tapahtumatila ja kokoustila, koska muuta tilaa eri toiminnoille ei ole.

Palveluja kehitetään ja tuotetaan tilojen ehdoilla.

Kirjaston henkilökunta joutuu kantamaan aineistoa yläkerran kirjastotilan, alakerran työtilojen, kirjastoauton varaston ja kirjastoauton välillä. Tiloissa ei ole hissiä. Kaikki vuosittain hankittava n. 4000-5000 kpl uutta aineistoa kulkee alakerran kautta yläkertaan, Tähän päälle kaikki siirrot kirjastoautoon, kirjastoauton varastoon sekä muuhun käsittelyyn ylä-/alakerrassa.

Epätasainen tiililattia ja kynnykset kirjastotilassa vaikeuttavat henkilökunnan työtä (kirjakärryjen työntäminen ja siitä syntyvä melu epätasaisella alustalla) ja liikuntaesteisten liikkumista tilassa.

Kirjaston hyllyvälit ovat ahtaat, tilassa on liikaa kalusteita ja aineistoa.

Kalusteet ja tilat eivät ole muunneltavia.

Monitoimitalon peruskorjaus on tulossa lähivuosina. Milloin? Mitä silloin tapahtuu kirjastolle?

Kirjasto on kunnan investointisuunnitelmassa (8 000 000 €), mutta rakentamiselle ei ole suunnitelmaa.

Tilan tarve

Kirjaston tilat eivät ole kooltaan ja ominaisuuksiltaan riittävät kirjastolain vaatimusten mukaisen toimintaan, nykyaikaisten palvelujen tuottamiseen kuntalaisille ja ergonomisen ja tehokkaan työskentelyn mahdollistamiseen.

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016)

5 §

Kunnan tehtävät

Kunnan tehtävänä on yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen. Kunta voi järjestää yleisen kirjaston toiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin. Kunnan tulee kuulla asukkaitaan yleisiä kirjastoja koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Kunnan tulee olla tarpeen mukaan yhteistyössä muiden viranomaisten, kirjastoalan toimijoiden ja muiden yhteisöjen kanssa.

6 §

Yleisen kirjaston tehtävät

Yleisen kirjaston tehtävänä on:

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisältöihin;
- 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;

- 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
 - 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
 - 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
 - 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.
- Edellä 1 momentissa tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi yleisellä kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

Kirjasto tarvitsee lisää tilaa ja pysyvät, kirjaston käyttöön suunnitellut tilat. Suositus Mäntsälän kokoisen kunnan kirjastolle on 2000 neliötä. Tällöin kirjaston tiloissa voisi olla tapahtumatila/muita esim. kulttuuripalvelujen kanssa yhteiskäytössä olevia tiloja.

Kirjaston yhteydessä tulee olla asianmukainen talli kirjastoautolle, jotta työn tekeminen olisi mahdollisimman sujuvaa ja ergonomista ja jotta yhteistyö ja aineiston liikkuvuus kirjaston ja kirjastoauton välillä toimisi tehokkaasti.

Nykyaikaiset kirjastot sijaitsevat usein muiden palvelujen yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä, jolloin kuntalaiset saavuttavat yhdellä asiointikerralla useampia palveluja vaivattomasti. Kirjasto voisi siis sijaita esim. kauppakeskuksen, uimahallin, nuorisotoiminnan, liikunta- tai kulttuuritilan yhteydessä, mikä Mäntsälässä palvelisi hyvin myös kyliltä keskustaan suuntautuvaa asiointia, koululaisia ja ikäihmisiä. Kirjaston nykyinen sijainti on kuntalaisen kannalta ihan hyvä.

Mitä tavoitellaan

Toiminnan kannalta

”Tilat tukevat sujuvaa ja monipuolista toimintaa sekä ohjaavat henkilökunnan prosesseja. Toiminnan tulee olla tehokasta ja vaivatonta. Tilat muodostavat loogiset toimintareitit asiakkaille ja henkilökunnalle ja mahdollistavat erilaiset kohtaamiset sekä rauhallisen työskentelyn.” (Tilasuunnittelun Kasvukausi, tiivistelmä 2019)

- Monipuolisen, uudistuvan ja houkuttelevan kokoelman ylläpito
- Tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan
- Aineiston ja palvelujen löydettävyyden parantaminen
- Aineiston kantamisen ja portaissa kulkemisen vähentäminen ja sitä kautta työtapa-
turmien ja liikuntaelinvaivojen riskien minimoiminen
- Kirjastoauton kokoelman ja palvelujen hoitamisen sujuvoittaminen ja tehostami-
nen kirjaston yhteydessä olevan tallin avulla

Käyttäjien kannalta

”Kirjaston toivottuja käyttäjiä ovat kaikki Mäntsälän asukkaat. Erityisesti nuorten toimintamahdollisuuksiin kirjastossa halutaan kiinnittää huomiota. Myös liikkumisesteisten käyttäjien ja rattaisten kanssa liikkuvien perheiden kulkua halutaan helpottaa nykyisestä.” (Tilasuunnittelun Kasvukausi, tiivistelmä 2019)

- Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen, lasten ja yhdessä lukemisen edistäminen mukavalla ja viihtyisällä lastenalueella
- Nuorten toivottaminen tervetulleeksi heidän kanssa yhdessä suunnitellun oman ”sopen”, toimintojen ja aineiston avulla

- Kaikenikäisten kuntalaisten oleilun ja vapaamuotoisen kokoontumisen mahdollistaminen maksuttomissa ja turvallisissa tiloissa
- Esteettömyyden ja saavutettavuuden parantaminen
- Etätyöskentelijoille, yksityrittäjille ja opiskelijoille tarpeellisen hiljaisen työskentelytilan ja tvt-laitteiden käytön tarjoaminen
- Eväiden syömisen mahdollistaminen
- Kahvi-/vesiautomaatti / kahvila

Ympäristön kannalta

"Ympäristön toivotaan olevan inspiroiva, viihtyisä sekä avara. Tiloihin toivotaan viherkasveja sekä harmonisia värejä ja parempaa valaistusta. Ympäristön toivotaan tarjoavan erilaisia toiminnallisuuksia ja viestivän selkeästi tilojen luonteesta. Ympäristön tulisi myös mahdollistaa erilaisten tapahtumien ja toimintojen toteuttaminen kirjaston tiloissa." (Tilasuunnittelun Kasvukausi, tiivistelmä 2019)

- Kirjastoelämysten tarjoaminen mm. Koululaisille. Jotkut Mäntsälän kouluista menevät tällä hetkellä hakemaan elämyksellisen kirjastokäynnin naapurikuntien kirjastoista.
- Avaruuden, selkeyden ja opasteiden parantaminen
- Palvelujen ja toimintojen sijaintien selkeyttäminen visuaalisin keinoin
- Yhtenäinen värimaailma
- Palvelujen hahmotettavuuden parantaminen myös erityisryhmille

Objektien kannalta

"Kalusteiden tulee olla liikuteltavia ja säädettäviä sekä muunneltavuutta ja ergonomiaa tukevia. Kalusteiden toivotaan helpottavan työskentelyä kirjaston tiloissa ja mahdollistavan sekä keskittymistä että kohtaamisia. Valaistus, akustiikka ja hyvä ilmanvaihto ovat myös ensisijaisen tärkeitä asioita. Kalusteiden tulisi muodostaa erilaisia työskentely- ja oleskelutiloja." (Tilasuunnittelun Kasvukausi, tiivistelmä 2019)

- Ilmastoinnin parantaminen
- Muunneltavat tilat ja siirrettävät kalusteet
- Tasainen lattia
- Rauhallinen äänimaailma
- Hyvä ja miellyttävä valaistus
- Hiljaisten tilojen luominen
- Aineiston kantamisen ja portaissa kulkemisen vähentäminen ja sitä kautta työtapa-turmien ja liikuntaelinvaivojen riskien minimoiminen

Yhteistyön kannalta

"Tilojen tulisi tukea yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä. Positiiviset ja luonnolliset kohtaamiset eri käyttäjien välillä tukevat yhteistyötä, kuten myös yhteiset tapahtumat ja toiminta. Toimiva tilajärjestys ja toimintojen sijoittelu niin, etteivät ne häiritse toisiaan edesauttaa kaikkien viihtyvyyttä tiloissa." (Tilasuunnittelun Kasvukausi, tiivistelmä 2019)

- Teemme hyvää yhteistyötä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimen kanssa. Kaikki em. toimijat kärsivät tilojen puutteesta ja toivovat osallistujia järjestettyihin tapahtumiin. Kirjastossa käy Mäntsälässä noin kolmannes kuntalaisista, kaikenikäiset ihmiset. Jos kirjastolla olisi tarjota tapahtuma-/toimintatilaa kunnan muillekin toimijoille, tavoittaisi kaikki toiminta "luonnollisesti" enemmän kuntalaisia.

- Yhä useamman kuntalaisen houkuttelevuus kirjaston palvelujen pariin. Myös yrittäjät keskustan alueella hyötyisivät kirjaston lisääntyneestä käyttöasteesta, kun ihmiset asioisivat myös keskustan liikkeissä kirjastokäyntinsä yhteydessä.
- Kuntalaisten osallisuuden lisääminen tarjoamalla kokoontumistiloja, mahdollisuuksia järjestää tapahtumia, esitellä yhdistysten toimintaa tai tulla kuulemaan ja keskustelemaan kunnan palveluista.

Käyttöasteen kannalta

Kirjaston käyttöaste on nykyisellään alhainen verrattuna naapurikuntiin. Lainaajien määrä Mäntsälässä on laskenut 10 vuodessa 30 % ja kirjastokäyntien määrä 40%. Vastaavaa kehitystä ei ole tapahtunut muissa Uudenmaan alueen kunnissa. Valtakunnallisesti kirjastokäynnit ovat olleet selkeässä laskussa vuoden 2004 jälkeen, mutta lainaajien kokonaismäärään käynnit eivät ole kuitenkaan koko maan tasolla vaikuttaneet. Mäntsälä käyttää kirjastopalvelujen tuottamiseen 6. vähiten / asukas verrattuna muihin Suomen kuntiin (2018). Asianmukaisten tilojen myötä kirjasto tavoittelee kirjaston käyttöasteen nousua.

Hyvinvoinnin edistämisen kannalta

Kirjaston käyttö ja lukeminen edistävät hyvinvointia. Kirjastoa käyttävät ja lukevat ihmiset ovat yleensä aktiivisia muutenkin, he liikkuvat ja käyttävät muitakin kulttuuripalveluja. Mikäli mäntsäläläisten hyvinvointia mitattaisiin ainoastaan kirjaston käyttöasteella, voitaisiin sanoa, että mäntsäläläiset eivät voi hyvin. Naapurikunnissa voidaan paremmin, koska niissä kirjastoa käyttää huomattavasti suurempi osa kuntalaisista.

Kirjasto on tarkoitettu kaikille ja kirjasto on kuntalaisia varten. Koska kirjastoa käytetään vapaaehtoisesti, on esteettömyydellä, saavutettavuudella, tiloilla, aineistovalikoimalla, viihtyisyydellä ja turvallisuudella suuri merkitys.

Kulttuurilla ja terveydellä on selkeä yhteys. Brittiläisessä tutkimuksessa (2015) on arvioinut, että aktiivinen kirjastojen käyttäminen laskee henkilön terveydenhuollon kustannuksia 1,32 puntaa (n. 1,50 €) vuodessa. Terveysvaikutukset syntyvät etenkin lukemisen positiivista vaikutuksista mielenterveyteen. Lukeminen tukee myös lukutaitoa ja näin ollen paljon lukevat ja kirjastoa hyödyntävät ihmiset ovat paremmin perillä terveys-suosituksista, millä on puolestaan epäsuora vaikutus terveyteen. (Oxford Research oy: [Kirjastojen taloudelliset vaikutukset](#) 2017)

Hyyppä (2013) on todennut, että kulttuurin elinikää pidentävä vaikutus on 2–3 tervettä elinvuotta. Vaikutus on samaa tasoa kuin liikunnalla tai ruokavaliolla. Hyyppä määrittelee kulttuurin laajasti ja määritelmä on lähempänä yhteisöllisyyttä kuin varsinaisesti taiteen tms. kulutusta. Tämä ei tarkoita kuitenkaan sitä, etteikö myös taiteella olisi havaittavia terveysvaikutuksia. Merkittävää on kuitenkin se, että nykyisessä urbaanissa kulttuurissa, jossa yksinelävien määrä kasvaa, kirjastot tuottavat uudenlaista yhteisöllisyyttä. Ilmaisina tapahtuma- ja kohtaamispaikkoina kirjastot tuovat ihmisiä myös yhteen kulttuurin pariin. Tällä on huomattava vaikutus ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen. Aabø (2011) on tutkimuksessaan todennut, että varsinkin pienituloiset ja vähänkoulutetut arvostavat kirjastoa sosiaalisen toiminnan ympäristönä. (Oxford Research oy: [Kirjastojen taloudelliset vaikutukset](#) 2017)

Kirjaston hyödyt ja vaikuttavuus

(poimintoja Oxford Research oy:n raportista [Kirjastojen taloudelliset vaikutukset 2017](#))

Poliittisessa päätöksenteossa kirjastojen kustannukset ovat helposti havaittavissa, mutta hyödyt jäävät pimentoon. Kokonaiskuvan luominen ei ole suoraviivaista, sillä vaikutukset syntyvät useita eri kanavia pitkin ja niitä on usein vaikea arvioida rahallisesti.

Kirjasto toimii vuorovaikutuksessa monien muiden julkisten ja yksityisten toimijoiden kanssa. Esimerkiksi lukemisen osalta merkityksellistä on yhteistyö päiväkotien, koulujen ja kodin kanssa. Syrjäytymisen kannalta polku on vielä merkityksellisempi. Terveystieteiden, sosiaali- ja nuorisotyö ja koulu pyrkivät osaltaan pitämään huolen siitä, että kaikki löytävä paikkansa yhteiskunnassa. Kirjastolla on oma erityinen roolinsa nimenomaan tietoyhteiskunnassa vaadittavien taitojen kehityksen tukena kaikenikäisille kuntalaisille. Lukutaito on keskeinen taito, joka auttaa pärjäämään niin koulutuksessa, työelämässä kuin arjen asioiden hoitamisessakin.

Vaikuttavuustutkimuksia maailmalta

Kirjastojen vaikuttavuutta on tutkittu kohtalaisen paljon. Esim. Tanskassa 2015 tehdyn tutkimuksen perusteella tanskalaiset olisivat valmiita maksamaan kirjastopalveluistaan 4 miljardia Tanskan kruunua, mikä on huomattavasti enemmän kuin kirjastoihin vuosittain käytetty 2,5 miljardia kruunua. Maksuhalukkuuden ja todellisten kustannusten eroa voidaan pitää yhtenä indikaattorina kirjastojen tuottamalle lisäarvolle.

Tanskassa kirjastojen positiivinen vaikutus lukutaitoon tuottaa 2 miljardia tanskan kruunua, mikä on 0,1 % Tanskan vuotuisesta bruttokansantuotteesta. Tutkimuksessa arvioidaan, että tukemalla julkisen sektorin digitalisoitumista kirjastot luovat Tanskassa arviolta 100–200 miljoonan Tanskan kruunun kustannussäästöt vuosittain. Lukutaidon positiiviset vaikutukset ovat jo lähellä kirjastojen kustannuksia.

Yhdysvalloissa on tehty paljon ROI-analyseja kirjaston vaikuttavuuden arvoimiseksi. Tanskalainen ajatushautomo Fremtidens Biblioteker on listannut näillä menetelmillä tehtyjä vaikuttavuuslaskelmia Euroopassa. Espanjassa yhden euron on arvioitu tuottavan kolme euroa, Britanniassa yhden punnan tuotoksi on arvioitu 4,4 puntaa, Norjassa kruunulla on saatu neljä kruunua ja toisessa espanjalaisessa, Barcelonassa tehdyssä arvioissa suhdeluku on ollut 4,25. Kansainvälisen aineiston perusteella voidaan olettaa, että kerroin 4 olisi sovellettavissa myös Suomessa. **(Pelkkä kustannustehokkuus ei kuitenkaan todista kuntalaisten hyötynneen kirjaston palveluista.)**

Kokonaisuudessaan tutkimus maailmalta antaa selvää näyttöä siitä, että kirjastot tuottavat hyvinvointia enemmän kuin ne kuluttavat julkisia varoja.

Kirjastotilan vaikuttavuus

Kirjastot ovat fyysisiä tiloja, ja sellaisina ne vaikuttavat ympäristöön useilla eri tavoilla. Näitä ovat mm. seuraavat:

- Yrittäjät ja freelancerit käyttävät kirjastoja työtilana. Tilojen ilmaisuus edesauttaa tätä. Yksinyrittäjien haasteena on usein yksinäisyys. Kirjastot mahdollistavat työskentelyn lisäksi myös verkostoitumisen ja muiden ihmisten tapaamisen.
- Maahanmuuttajien integroituminen helpottuu: Kirjastoympäristö tarjoaa maahanmuuttajalle kosketuksen valtavaestöön, tukea kielen oppimiseen, oman äidinkielen ylläpitämistä omankielisellä kirjallisuudella sekä tukea tietoyhteiskuntaan liittyvissä kysymyksissä – eli neuvontaa, laitteita ja yhteyksiä.
- Kansalaisten toimintatilana ja tapahtuma-areenana. Yhteiskunta tarvitsee tiloja kokoontumiselle. Tilastojen perusteella tapahtumat ovat ainoa toiminnan muoto, joka kirjastoissa on selkeässä kasvussa.

Kirjastot toimivat areenoina myös poliittisille tapahtumille, asunto-osakeyhtiöiden yhtiökokouksille jne. Tämän lisäksi kirjastot ovat neutraaleja kohtaamispaikkoja esimerkiksi pienituloisille ja yksinäisille. Mustikkamäki (2013) onkin nostanut kirjastot esiin kolmantena tilana lapsille ja nuorille. Kolmannessa tilassa eivät päde koulun eikä kodin säännöt. Näin ollen ne ovat paikkoja, jossa identiteettiä voi luoda uudella tavalla.

Kirjastojen taloudelliset vaikutukset

PISA-arvion mukaan Suomessa on lähes 7 000 nuorta, jotka ovat syrjäytymisvaarassa heikon lukutaidon takia. Toisaalta lukutaito vaikuttaa myös hyvin lukevien työelämäkykyihin ja esimerkiksi palkkaukseen. Sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ja työelämätaitojen tukemisen vaikutus nousee miljardeihin.

Digitalisoituvassa maailmassa ihmiset tarvitsevat edelleen tiloja työntekoon, opiskeluun ja toistensa kohtaamiseen. Laajemmin kansalaisyhteiskunta tarvitsee avoimia toiminta-areenoita. Kirjastot ovat monissa kunnissa vastanneet tähän tarpeeseen. Tiloja on muokattu aiempaa avarammiksi ja monikäyttöisimmiksi. Suoran talousvaikutuksen määrittäminen tälle muutokselle on hankalaa. Selvää kuitenkin on, että kirjastot ovat löytäneet yrittäjät, opiskelijat ja maahanmuuttajat. Useat vapaaehtoisjärjestöt käyttävät kirjastoja toiminnassaan. Tällä kaikella on sekä suora että epäsuora taloudellinen vaikutus. Suora vaikutus syntyy, kun kirjastossa työskentelevät yrittäjät verkostoituvat ja luovat uutta liiketoimintaa. Epäsuora vaikutus syntyy, kun esimerkiksi maahanmuuttajien integraatio nopeutuu ja tätä kautta työllisyys paranee.

Kirjastot ovat löytäneet merkittävän roolin ihmisten digitaalisten taitojen tukemisessa. Matalan kynnyksen neuvontapaikkoina ne tarjoavat tukea erilaisiin tietoteknisiin ongelmiin ja laajempaa kurssitusta digitaalisten taitojen kehittämiseen. Julkinen sektori tavoittelee satojen miljoonien säästöjä digitalisaation kautta. Tavoite kuitenkin jää saavuttamatta, jos ihmiset eivät opi digitaalisia taitoja. Tässä kirjastoilla on merkittävä rooli. Ne voivat olla takaamassa yhteiskunnalle miljoonien säästöt.

Käynnissä oleva osallistavan tilasuunnittelun hanke

Kirjasto sai 2018 AVI:lta hankerahaa hankkeelle "Toiseksi pienimmästä kunnan kruunuksi". Hankerahalla tilattiin keväällä 2019 osallistavaa tilasuunnittelua. Kasvukausianalyysi osallistavan tilasuunnittelun prosessista ja tuloksista valmistui kesäkuussa 2019.

Analyysin pohjalta ideoidaan mm. kohennusta kirjaston yleisilmeeseen ja parannuskeinoja tilanahtautteen. Suunnittelun tekijä toteaa yhteenvedossaan kuitenkin että

"Aineiston pohjalta voidaan todeta, että Mäntsälään tarvitaan myös pysyvä ratkaisu kirjaston sijainnille, sillä toiminnan kehittämisessä tilojen riittämättömyys on tällä hetkellä suurin este."

Ratkaisuehdotus

Kerätään kuntalaisten ajatuksia uudesta kirjastosta osallistavin menetelmin keväällä 2020.

Ideoidaan kunnan sisällä esim. vapaa-aikapalvelujen kanssa yhdessä, minkälaiset kirjaston tilat palvelisivat kaikkia vapaa-ajantoimijoita parhaiten.

Selvitetään mitä vaihtoehtoja on tarjolla riittävän suuren ja pysyvän kirjastotilan tarpeisiin. Kirjastoauton talli on erittäin tärkeä osa kirjastosuunnittelua, se asettaa tilalle omat haasteensa.

- Voiko Monitoimitaloa laajentaa sen peruskorjauksen yhteydessä ja tiloja muokata kirjaston tarpeisiin vastaavaksi?
- Onko ydinkeskustassa jossain tyhjänä/tyhjentyneenä kirjaston tiloiksi remontoitavissa oleva, riittävän suuri tila?
- Olisiko kirjasto mahdollista sijoittaa uimahallin yhteyteen?
- Kirjasto-/kulttuuritila Ehnroosin mäelle?

Uudisrakennus olisi tietysti toimivin ratkaisu palvelun tuottamisen ja asiointin sujuvuuden näkökulmasta, koska tarkoitukseensa suunnitellut ja toteutetut tilat toimivat paremmin kuin muuhun käyttöön alun perin tarkoitettut muokatut tilat.

Päätetään kirjaston tulevaisuudelle selkeä tavoite ja aikataulu.